

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1927 kl. 2 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om
ändring i regeringsformen m. m. för ordensväsendets av-
skaffande.*

I en inom första kammaren väckt motion, nr 190, har herr *Lindhagen* hemställt,

»att riksdagen ville

1) för sin del besluta eller hos Kungl. Maj:t begära förslag om ett tillägg till regeringsformen på lämplig plats av följande innehåll: 'Ordnar få icke av Konungen utdelas', i följd varav ock förbudet för regent enligt 39 § regeringsformen att utdela riddarvärdighet bortfaller;

2) — därest detta icke bifalles — för sin del förklara, att den av chefer för statens ämbetsverk, departementschefer och statsrådsberedningen nu företagna beredning av ordensutnämningar bör såsom stridande mot grundlagen upphöra, samt hos Kungl. Maj:t begära ett förståndigande till vederbörande i sådant syfte.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Ur tidigare utskottsbetänkanden i frågan tillåter sig utskottet återgiva följande historiska redogörelse:

»Ordensväsendet anses leda sitt ursprung från medeltidens riddarväsen, vilket redan under och genom korstågen erhöll en bestämd utveckling samt vissa ideella och religiösa former. Berättigade till riddarevärdigheten voro i en del länder alla, som genom krigiska bragder gjort sig därav förtjänta. I alla länder var adlig börd därjämte ett oeftergivligt villkor, och detta synes även hava varit förhållandet i vårt land. I Sverige omtalas riddareslag från konung Magnus Ladulås' tid, och en del äldre ordenshistorici ha till denna tid velat hänföra den första upprinnelsen av serafimerorden. Riddarekedjan till denna orden, heter det, var sammansatt av kerubiner och patriarkalkors. Senare har det dock påvisats, att denna uppgift måste bero på en förväxling med Erik XIV:s av kerubinshuvuden och korsliknande vasar sammansatta Salvatorskedja, vilken prydnad vanligen synes på porträtt av konung Erik. Förebilden till denna konung Eriks kedja torde emellertid hava funnits under den senare medeltiden. Sålunda skola guldkedjor med änglahuvuden hava utdelats av konung Hans vid det riddareslag, som hölls år 1497 med anledning av hans

Historik.

kröning i Stockholm. Liknande kedjor buros även av Johan III och Karl IX, nämligen Agnus-Dei-kedjan av den förre och en Jehova-kedja av den senare. Antagligen hava även dessa kedjor blivit utdelade åt enskilda personer såsom tecken på deras riddarevärdighet.

År 1650 föreslog drottning Kristina enligt rådsprotokollet av den 2 augusti inrättandet av en verklig orden under benämningen Immanuelorden. Detta förslag sattes dock aldrig i verket på grund av, såsom det uppgives, det motstånd förslaget rönt från Axel Oxenstjärnas sida. Några år därefter, eller 1653, instiftade emellertid drottning Kristina på egen hand och utan att inhämta rådets mening en hov- och riddare-orden, Amaranta. Denna, som utdelades till flere furstliga jämte andra högt stående personer, blev emellertid ej långlivad. Med drottningens tronavsägelse upphörde Amaranta-orden av sig själv.

Det är först under frihetstiden, nämligen år 1748, som tre av våra svenska ordnar, serafimer-orden, svärds-orden och nordstjärne-orden instiftades. Förslaget därtill skall hava utgått från den praktlystne greve C. G. Tessin, vilken alltså varit den, som drivit fram frågan, ehuru han lät en annan, överintendenten friherre Hårleman, framträda såsom förslagsställare. Det memorial, som denne inlämnade i sekreta utskottet, angående inrättandet av nämnda trenne ordnar, slutar med följande ord: 'Men om denna inrättning skall äga en god verkan, så är hufvudsakligen nödigt, att desse orden af Kungl. Maj:t med råds råde varda bortgifne efter de strängaste regler och en nogräknad tillämpning uppå personerna, ty i annor händelse blefve denna författning mera skadlig än gagnlig, mera föraktad än hederlig och uppbygglig.' Förslaget antogs, och sekreta utskottet hemställde således hos Kungl. Maj:t, att på en gång skulle instiftas tre olika riddareordnar, av vilka den ena borde kallas Seraphine-orden, den andra Svärds-orden och den tredje Nordstjärne-orden. I överensstämmelse härmed lät rådet utarbета statuter, vilka äro försedda med konungens underskrift och utfärdade den 23 februari 1748.

Något senare tillkom Vasa-orden, som instiftades av Gustav III vid hans kröning 1772, såsom ett vedermåle av kunglig nåd och åtanke för sådana män, som i åkerbruk, bergsverk, konster och handel avlagt synnerliga prov på insikt och nit samt därmed på något betydande sätt gagnat det allmänna. Namnet Vasa gavs åt orden 'dels till åminnelse af de store konungar . . ., som utur den ädla Vasa-ätten haft deras upprinnelse, samt hvilka på så mångahanda sätt vårdat sig om svenska jordens uppodling och alla näringars trefnad, dels ock i synnerhet emedan Vasan, som varit denne ättens sköldemärke, framter den lifligaste beteckning af åkerbruk'.

För serafimerorden ävensom för svärds- och nordstjärneordnarna utfärdades förnyade statuter 1751 och 1798. Vid sistnämnda tillfälle förnyades jämväl statuterna för vasaorden. De nu för de svenska ordnarna gällande statuterna äro utfärdade av konung Oscar II den 24 nov. 1902, och ur dessa meddelas här i sammandrag det viktigaste rörande nämnda fyra ordnar.

Sveriges konung är herre och mästare för de svenska riddarordnarna, vilka emellertid icke kunna av Konungen upphävas eller avskaffas.

Till tronföljden berättigade prinsar av svenska konungahuset innehava genom födseln serafimerorden samt svärds- och nordstjärneordnarnas högsta grad.

Svensk man, som innehar någon svensk riddareorden, må ej utan Konungens tillstånd mottaga eller bära någon utländsk orden.

Svenska riddare, kommendörer och ledamöter av dessa ordnar skola efter utnämningen inbetala den fastställda ordensavgiften till skattmästareämbetet. Detta återfordrar jämväl ordenstecknet vid svensk riddares, kommendörs eller ledamots dödsfall. Samtliga ordensutnämningar försiggå sedan 1751 i ordenskapitlet.

Pensioner utdelas inom samtliga dessa ordnar, inom svärds-, nordstjärne- och vasaordnarna dock endast åt kommendörer med stora korset eller kommendörer av första klassen, i den ordning de finnas upptagna i matrikeln.

Serafimerorden består endast av en klass och är avsedd till belöning för dem, vilka genom sina tjänster till konung och fädernesland gjort sig högst förtjänta och således blivit värdiga att bekläda rikets högsta ämbeten.

Antalet svenska riddare och ledamöter i andliga ståndet av denna orden må ej överstiga trettiotvå.

Genom 1748 års statuter hade serafimerorden erhållit överinseendet över alla rikets sjuk- och fattighus. Detta stadgande upphävdes av 1766 års riksdag, men sju år därefter återgav dock Gustav III åt orden nämnda uppdrag. Enligt instruktion skulle den 'besörja den centrala förvaltningen av de allmänna hospitalen samt befattningen med såväl hospitals- och barnhusfonden som åtskilliga genom enskildas donationer för välgörenhetsändamål tillkomna stiftelser'. Denna bestämmelse är emellertid nu för länge sedan upphävd. I styrelsen för serafimerlasarettet, som inrättades samtidigt med orden, kvarsitta dock ännu tvenne serafimerriddare.

Svärdsorden meddelas uteslutande för militära förtjänster. Om densamma heter det i 1748 års ordensstadgar, att den '*för urminnes tider varit theras hederstekn, som för Fäderneslandet med ära blottat sine swärd, then Wi — — — härmed å nyo uptage*'. Denna orden skulle således endast vara en förnyelse av den gamla svärdsorden. Författaren till dessa ordensstatuter synes därvid hava följt några äldre utländska ordenshistorici, vilka antagligen genom förväxling med de livländska svärdsriddarna och deras orden omnämna en '*Ordo equitum gladii et balthi militaris*', som skulle hava funnits i Sverige.

Inom orden finnas följande grader: kommendörer med stora korset; kommendörer, första och andra klass; riddare, första och andra klass; samt riddare med stora korset, första och andra klass. Denna sistnämnda riddarevärdighet får ej utdelas till svensk man i annat fall, än då riket är i krig eller med anledning av under kriget utförda bedrifter. Sveriges konung äger ej heller att antaga eller bära denna värdighets första klass, förrän svensk krigshär eller flotta under hans regering eller befäl segrat antingen i drabbning eller genom erövringar.

Nordstjärneorden utdelas till vedermäle av medborgerliga och ämbetsmanna-

förtjänster för vetenskaper, vittra, lärda och nyttiga arbeten samt för nya och gagneliga inrättningar.

Inom denna orden äro följande värdigheter: kommendörer med stora korset; kommendörer, första och andra klass; samt riddare; för andliga ståndet likaledes kommendörer av alla klasser och ledamöter.

Vid ordens instiftande 1748 stadgades, att endast 12 kommendörer och 24 riddare skulle innehava denna orden. Uti 1751 års statuter ökades riddarnas antal till 50. Antalet innehavare av de olika värdigheterna av denna orden är numera obegränsat. Medlemmarna av det andliga ståndet tillkommo år 1783.

Vasaorden utdelas till vedermäle av förtjänster om jordbruk, bergshantering, konst, handel och industri, för nyttiga skrifter i dessa ämnen samt för väl förrättade allmänna värv och uppdrag.

Inom Vasaorden finnas följande värdigheter: kommendörer med stora korset; kommendörer, första och andra klass; samt riddare, första och andra klass; för andliga ståndet likaledes kommendörer av alla klasser samt ledamöter.

Enligt 1772 års statuter var antalet bestämt till 6 stora kors, 8 kommendörer och 50 riddare, men är numera obegränsat inom alla graderna.

Utom nu nämnda fyra ordnar finnes ännu en Karl XIII:s orden. Den utgör emellertid en utmärkelse blott för de högsta ämbetsmännen inom frimurare-samfundet och instiftades av konung Karl XIII den 27 maj 1811 med anledning av att dåvarande kronprinsen Karl Johan samma dag skulle närmast efter konungen mottaga styrelsen inom nämnda samfund. Utnämningar till riddare av Karl XIII:s orden äger rum endast på Karladagen den 28 januari och ingen utom kungliga personer kunna erhålla denna värdighet tidigare än vid 36 års ålder.»

*Motion vid
1869 års
riksdag.*

Frågan om ordensväsendets avskaffande har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning.

Vid 1869 års riksdag väcktes i andra kammaren av herr Jöns Pehrsson en motion, nr 289, därom, att riksdagen för sin del ville besluta, att alla våra riddarordnar av vad slag som helst icke efter 1870 års ingång måtte tilldelas någon svensk medborgare, eller att, om detta förslag icke bifölles i sin helhet, det åtminstone skulle genomföras i fråga om »det andliga och lärareståndet». Motionen avstyrktes av andra kammarens tillfälliga utskott nr 6 på den grund, att det icke tillkomme riksdagen att fatta beslut i fråga om inskränkning eller upphävande av ordensväsendet, »huru rättmätiga de erinringar för övrigt må vara, som särdeles till följd av en alltför utsträckt användning emot denna inrättning kunna riktas». I utskottets betänkande ifrågasattes, huruvida icke, då § 39 regeringsformen innehölle ett stadgande rörande rättigheten att utdela riddarvärdighet, motionen bort hänvisas till konstitutionsutskottet. Utskottets avstyrkande hemställan bifölls i andra kammaren efter en kort debatt, varunder likväl flertalet talare i huvudsak instämde i den åsikt om ordensväsendet, som legat till grund för motionärens yrkande.

*Motion vid
1911 års
riksdag.*

Sedermåra kom frågan före vid 1911 års riksdag, genom motion nr 272 i andra kammaren av herr Eriksson i Grängesberg, som hemställde, att riksdagen

i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under öfvervägande, huruvida icke ordensväsendet borde avskaffas. Andra kammarens första tillfälliga utskott framhöll i sitt utlåtande, att utskottet i mycket kunde instämma i den kritiska uppfattning av ordensväsendet, som uttalats av motionären. Utskottet stannade emellertid vid att yrka avslag å motionen. »Även om ordnarna genom det sätt, varpå de utdelats, råkat i misskredit, så att varje tänkande människa i allmänhet ej vidare fäster någon vikt därvid eller sätter något större värde därpå, så kan detta förhållande huvudsakligen endast beröra dels givaren, vars gåva så litet värdesättes, dels mottagaren, vars anseende i förståndigt folks ögon genom utmärkelsetecknet ej nämnvärt stiger, såsom han till äventyrs kunnat önska.» Utskottet betonade därjämte bland annat, att ordensväsendet ej spelade någon väsentlig roll inom samhället och i allt fall ej medfört någon nämnvärd olägenhet samt att det vore av en viss internationell betydelse. Vid utskottets yttrande var fogad en av tre ledamöter avgiven reservation, vari hemställdes om bifall till motionen. Vid frågans behandling i andra kammaren bifölls denna reservation med 85 röster mot 82. Förslaget föll emellertid på första kammarens motstånd; denna kammarens första tillfälliga utskott avstyrkte, under hänvisning till andra kammarens första tillfälliga utskotts yttrande, motionen, och utskottets hemställan bifölls av kammaren utan debatt eller votering.

Vid påföljande riksdag, år 1912, väcktes inom andra kammaren av herr Hagberg en motion, nr 243, med hemställan, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida icke kungl. svenska riddarordnarna och med dem i samband stående medaljer borde avskaffas. Andra kammarens första tillfälliga utskott tillstyrkte nu motionen och anförde härvid bland annat följande:

*Motion vid
1912 års
riksdag.*

»I vår tid, då man strävar efter att i största möjliga utsträckning avlägsna de skrankor, som skilja olika medborgare från varandra, torde den i förevarande motion gjorda hemställan om avskaffandet av de svenska riddarordnarna böra uppfattas såsom ett förslag i denna riktning. Man torde även i allmänhet vara ense om, att ordensväsendet är föråldrat, samt att det sätt, på vilket ordnarna numera utdelas, icke kan anses tillfredsställande. Känt är nämligen, att t. ex. flertalet civila och militära ämbets- och tjänstemän efter viss bestämd tjänstetid tilldelas ordnar utan att, såvitt man kan se, tillräcklig hänsyn tages till det sätt, på vilket vederbörande skött sin tjänst. Att ordnarna med anledning härav råkat i misskredit även hos många, som tilldelas ordensdekorationer, torde också utgöra ett skäl för deras borttagande. Ett annat skäl synes vara, att ordensutdelningen kan användas i syfte att vinna anhängare — ett ändamål, som kanske heller icke varit alldeles främmande för ordnarnas stiftare. Vad ovan sagts om de inhemska riddarordnarna, gäller även i huvudsak om de med dem i samband stående medaljerna.

Utskottet har förvisso icke förbisett de svårigheter, som möjligen komma att vidlåda genomförandet av ifrågavarande förslag om avskaffandet av de svenska riddarordnarna och med dem sammanhörande medaljer, men vågar utskottet, som nu icke anser sig böra närmare ingå på dessa ämnen, hysa den förhoppningen, att Kungl. Maj:t torde kunna finna utvägar att lösa hithörande spörsmål. Beträffande särskilt de internationella hänsynen, så torde dessa icke heller, såvitt utskottet kan se, utgöra oöverstigliga hinder mot avskaffandet av

ordensväsendet, då det ju redan förut gives stater, där intet ordensväsende finnes.»

Vid utskottets utlåtande var fogad en av tre ledamöter avgiven reservation utan angivet yrkande.

Andra kammaren biföll utskottets hemställan med 100 röster mot 49. Första kammarens andra tillfälliga utskott avstyrkte det framställda förslaget under hänvisning till de skäl mot detsamma, som föregående år anförts; vid utskottets utlåtande var fogad en blank reservation. Första kammaren biföll utskottets avstyrkande hemställan med 84 röster mot 45.

Interpellation vid 1913 års riksdag.

Vid 1913 års riksdag framställde herr Lindhagen med andra kammarens tillstånd till dåvarande statsministern Staaß bland annat följande spörsmål: »Anser regeringen, att ordensväsendet är ägnat att hos landets ämbetsmän och övriga framskjutna medborgare främja demokratiskt sinne och verkliga karaktärsegenskaper eller håller ej regeringen i likhet med 1912 års andra kammar snarare före, att omförmälda vid sidan av grundlagarna uppkomna institution bör väsentligen avskaffas, och kan något intresse från regeringens sida påräknas för denna angelägenhet?»

Statsministern Staaß besvarade denna interpellation i andra kammaren den 20 maj 1913. I sitt svar betonade han huvudsakligen ordnarnas uppgift att i stor utsträckning utgöra tacksamhetsbevis för tjänster, som utländska medborgare gjort Sverige eller svenska medborgare. Ordensväsendets kreditsidas huvudpost vore, anförde herr Staaß, alldeles givet att finna i de utrikes ordensförläningarna. På interpellantens fråga, huruvida regeringen ansåge, att ordensinstitutionen borde väsentligen avskaffas, svarade herr Staaß slutligen, att, därest fråga vore om att över hela världen avskaffa ordensväsendet, en sådan åtgärd helt visst kunde vara mycket tilltalande. Frågade man däremot, huruvida det för ett litet folk som vårt med synnerligen stora, alltjämt sig ökande internationella intressen och förbindelser skulle vara lämpligt att avskaffa ordensväsendet, medan det överväldigande flertalet andra länder behölle detsamma, vore regeringen icke beredd att besvara en sådan fråga jakande.

Motion vid 1919 års riksdag.

Vid 1919 års riksdag upprepades det år 1912 framställda yrkandet i en motion i andra kammaren, nr 33, av herr Johansson i Uppmälby. Andra kammarens tredje tillfälliga utskott tillstyrkte motionen under anförande av ungefär samma synpunkter, som vid 1912 års riksdag gjorts gällande i detta hänseende. Sålunda yttrade utskottet bland annat följande:

»Vad ... angår svenska medborgares förhållande till ordensutmärkelsen torde redan vid de tidigare tillfällen, då spörsmålet varit föremål för offentliga meningsutbyten, få anses tillfyllest vitsordat, att ordens- och det därmed sammanhängande medaljväsendet, sådant detsamma utbildats, minst av allt kan sägas fylla den enda uppgift, som väl kunde tänkas därmed förenad, nämligen att utgöra ett samhället värdigt belöningsmedel för i samhällets tjänst utträttat arbete. Om man till och med från det håll, där man icke vill godtaga det yrkande motionen innehåller, öppet betraktar belöningsmedlet orden med minst sagt likgiltighet, så utgör detta enligt utskottets förmenande ett fullgiltigt

bevis för det berättigade i kravet å borttagandet av ett så beskaffat belöningsmedel.

Men utskottet hyser även den uppfattningen, att den sålunda berörda omständigheten i och för sig innebär ett skäl emot ordensväsendets bibehållande allenast av internationella hänsyn eller med hänsyn till att äga ett belöningsmedel för tjänster, som av utländska medborgare i ett eller annat avseende visas Sverige eller svenska medborgare. Det torde, förmenar utskottet, icke få anses ett land värdigt att belöna andra länders medborgare med belöningsmedel, vilka inom det egna landet knappast längre betraktas såsom belöningar.»

Andra kammaren biföll utan votering utskottets hemställan. Första kammaren, vars första tillfälliga utskott avstyrkte förslaget, beslöt emellertid med 82 röster mot 33 att icke biträda medkammarens beslut.

Förevarande fråga kom även före vid påföljande riksdag. I en motion i första kammaren, nr 4, hemställde herrar Ekman, Carl Gustaf, och Rosén, i likhet med föregående års motionär, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i övervägande, huruvida icke de Kungl. svenska riddarordnarna och med dem i samband stående medaljer böra avskaffas». Motionen avstyrktes av kammarens första tillfälliga utskott, som i sin motivering särskilt återopade herr Staaffs interpellationssvar år 1913. Vid utskottets utlåtande var en reservation fogad. Första kammaren biföll med 53 röster mot 46 utskottets avstyrkande hemställan, vadan frågan alltså även denna gång förföll.

*Motion vid
1920 års
riksdag.*

Av den givna redogörelsen framgår, att andra kammaren vid tre tillfällen uttalat sig för en utredning rörande ordensväsendets avskaffande. Även inom första kammaren, där framställda förslag i frågan icke vunnit majoritet, ha sympatier för dylik åtgärd uttalats; då saken senast var före, avslogs den väckta motionen med mycket knapp röstövertikt.

*Utskottets
yttrande.*

Vid prövningen av de synpunkter, som framförts i ämnet, har utskottet funnit övervägande skäl tala för ordensväsendets avskaffande. Ordensutmärkelserna torde numera i många fall utgöra endast yttre tecken på en viss social eller ekonomisk ställning, icke uttryck för uppskattning av ett särskilt värdefullt arbete i samhällets tjänst. Och det synes vara obestridligt, att ej sällan ordensutmärkelser förvärfvas enbart genom ekonomiska uppooffringar. Att vid dylika förhållanden ordensutmärkelserna ej kunnat bibehålla sitt avsedda värde av offentligt erkännande av personlig förtjänst torde vara ovedersägligt. Men därest detta värde ej kan upprätthållas, lär anledning finnas till övervägande, huruvida statens värdighet och nytta äro betjänta av ordensväsendets fortvaro.

Under tidigare behandling av denna fråga har med särskild styrka betonats den skadliga påföljd, som i det internationella umgänget komme att vållas genom avsaknaden av möjlighet till ordensförlänningar. Denna olägenhet må ej underskattas, men utskottet har funnit dylika hänsyn ej böra verka avgörande, därest eljest skäl för ordensväsendets avskaffande anses föreligga.

Utskottet har alltså kommit till den mening, att fortvaro av ordensväsendet ej är önskvärd. Tveksamhet kan råda i vilken form en dylik mening bör till

Kungl. Maj:t framföras. Vid tidigare behandling inom riksdagen har föreslagits skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om övervägande i avsett syfte. Den nu förevarande motionen är inriktad på förslag till inskrivande i regeringsformen av förbud emot utdelande av riddarvärdighet. Då regeringsformen ej innehåller stadgande om makt för Konungen att förläna ordnar, torde kunna invändas, att denna grundlag ej heller är rätt plats för ett förbud. Emellertid innefattar 39 § regeringsformen förbud för regent att utdela riddarvärdighet. Riddarordnarnas befintlighet har alltså ej i regeringsformen lämnats obeaktad och deras eventuella upphörande torde i varje händelse kräva en jämkning i nämnda lagrum. Det har vid dylikt förhållande synts utskottet böra tagas under omprövning, huruvida ej ett beslut om riddarordnarnas avskaffande borde upptagas i regeringsformen.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande, huruvida icke de kungl. svenska riddarordnarna böra avskaffas, samt för riksdagen framlägga det förslag till bestämmelse i regeringsformen, som av dylikt övervägande må föranledas.

Stockholm den 11 mars 1927.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: herrar *von Geijer, Engberg, Strömberg, David Bergström, Thulin, Adolf Dahl, G. W. Hansson, Reuterskiöld, Leander, Fehr, Nils Anton Nilsson*, Sävström, Magnusson i Tumhult*, Borg, Hallén, Pehrsson* i Göteborg, *Forssell, Jeppsson, Svensson* i Grönvik och *Norling* i Lesjöfors.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *von Geijer, David Bergström, Reuterskiöld, Fehr, Nils Anton Nilsson, Magnusson* i Tumhult, *Pehrsson, Forssell*, vilka ansett utskottets yttrande och hemställan böra erhålla följande lydelse:

Då det synes böra vara regeringens sak att, om och när den finner tidpunkten inne, vidtaga de mått och steg regeringen i förevarande fråga prövar påkallade, och då spörsmålet i varje fall icke torde kräva ändring i grundlag. hemställer utskottet,

att herr Lindhagens motion I: 290 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.